

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS

SISWATI LULWIMI LWEKUCALA LWEKWENGETA (FAL)

LIPHEPHA LESITSATFU (P3)

2016

MEMORANDAM

EMAMAKI: 100

Lememorandamu inemakhasi la-12.

SIGABA A: INDZABA**UMBUTO 1****1.1 INDZABA LELANDZISAKO****Lengakwenta mhlazana nginetfwa yimvula ngalelinye lilanga.**

Indzaba ingafaka lamaphuzu lalandzelako:

- Indzaba ayibe nesingeniso, umtimba nesiphetfo.
- Akuvele lusuku, sikhatsi nendzawo.
- Akuvele simo selitulu.
- Akuvele loku lokwenteka.
- Akuvele lokwamsita kulesimo lebekabukene naso.

(Naleminye imibono lengabhalwa bahlolwa)

[50]**1.2 INDZABA LECHAZAKO****Bhala tintfo letenta kutsi wonkhe umuntfu awutsandze umshado.**

Indzaba ingafaka lamaphuzu lalandzelako:

- Indzaba ayibe nesingeniso, umtimba nesiphetfo.
- Abavete tintfo letenta kutsi umshado utsandvwe ngumuntfu wonkhe.
- Akuvele tifiso tabo ngemshado. Sibonelo: (kufisa kuba nelikhekhe lelifana nalelo labebashada/timoti letasetjentiswa emshadweni njll).

(Naleminye imibono yebahlolwa)

[50]**1.3 INDZABA LEVETA LIKAMUVA LEMBHALI****Indlela lebungiphila ngayo nemngani wami lebungifundza naye eklasini, yantjintja imphilo yami.**

Indzaba ingafaka lamaphuzu lalandzelako:

- Indzaba ayibe nesingeniso, umtimba nesiphetfo.
- Akuvele ligama lemngani wakho nesikolo lebebafundza kuso.
- Akuvele letindlela lebebaphila ngato. Sibonelo: (kuganga/kungenti umsebenti wesikolo abe umngani aveta bubi baloko/kungahloniphi batali/kunatsa tjwala/kungalali ekhaya).
- Yini lewayifundza kuye? Sibonelo: (kulalela batali/inhlonipho/kwenta umsebenti/kuyekela kuganga).
- Akuvele tincomo.

(Naleminye imibono yebahlolwa)

[50]**1.4 INDZABA LEVETA LUHLANGOTSI LUNYE/LEHLANGOTSILUNYE****Kuletfwa kwemaplaza emakhaya nasemalokishini kwenta imphilo ibe lula. Utsini umbono wakho?**

Indzaba ingafaka lamaphuzu lalandzelako:

- Indzaba ayibe nesingeniso, umtimba nesiphetfo.
Bahlolwa labavumelana nembono bangabhala lamaphuzu lalandzelako:
- Akuvele lemphilo lelula leletfwa ngulamaplaza. Sibonelo: (kuletsa emafuba emsebenti/kusheshe ufike emsebentini/kutsenga tintfo edvute njll).

Bahlolwa labangavumelani nembono, bangabhala lamaphuzu lalandzelako:

- Tizatfu letitawuveta kutsi batsi imphilo ayibi lula. Sibonelo: (kwandza kwebugebengu/kungcola kwetitolo/kusheshe kuphele kwalokutsengiswako njll).

(Naleminye imibono yebahlolwa yemukelekile).

[50]

1.5 INDZABA LENHLANGOTSIMBILI

Bubi nebhle bekuba nabologadza emitfolamphilo/emakliniki angakitsi.

Indzaba ingafaka lamaphuzu lalandzelako:

- Indzaba ayibe nesingeniso, umtimba nesiphetho.

Bubi bekuba nabologadza emitfolamphilo/emakliniki angakitsi.

Kungachazwa bubi bekuba nabologadza emitfolamphilo/emakliniki angakitsi. Sibonelo: (kulala ebusuku, kuvumelana netigebengu, kungavuleli bantfu ligede ngekulingana njll).

Buhle bekuba nabologadza emitfolamphilo/emakliniki angakitsi.

Kungachazwa buhle bekuba nabologadza emitfolamphilo/emakliniki angakitsi. Sibonelo: (kugada lokungenako nalokuphumako/kucaphela kuphepha kwemitfolamphilo/kwemakliniki/kusita etimeni letiphutfumako njll).

(Naleminye imibono yebahlolwa yemukelekile)

[50]

Bahlolwa batawunika tihloko letihambelana netitfombe. Letindzaba tetitfombe letilandzelako tingatsatsa nobe nguluphi luhlobo lwetindzaba kuleti: lelandzisako/lechazako/lelangotsilunye/lenhlangotsimbili/leveta likamuva lembhali.

1.6 INDZABA INGAFKA LAMAPHUZU LALANDZELAKO:

- Indzaba ayibe nesingeniso, umtimba nesiphetho.
- Akucocwe ngebuhle bekuba nemndeni. Sibonelo: (kuhlala bacoce/kukhombisa lutsandvo/kufundza ndzawonye njll).

(Naleminye imibono yebahlolwa yemukelekile)

[50]

1.6.1 INDZABA INGAFKA LAMAPHUZU LALANDZELAKO:

- Indzaba ayibe nesingeniso, umtimba nesiphetho.
- Bahlolwa bangaveta kuphumelela emphilweni. Sibonelo: (uphumelela emva kwekuba akhuphuke umcansa/asebente matima/kutibonelela wena/kuticabangela).
- Kungavetwa kutsi kubaluleke ngani kuphumelela. Sibonelo: (uphila kamnandzi/uba nako konkhe lokufunako ungalandzelelwa/kungabuyeli emuva nasewuyicalile intfo).

(Naleminye imibono yebahlolwa).

[50]

1.6.2 **INDZABA INGAFKA LAMAPHUZU LALANDZELAKO:**

- Indzaba ayibe nesingeniso, umtimba nesiphetho. Bahlolwa bangacoca ngekubaluleka kwekongiwa kwetindlovu. Sibonelo: (timphondvo tayo kwakhiwa emacici, imigaco/sikhumba kwakhiwa ticatfulo, tikhwama njll).

1.6.3 • Bangacoca ngetinfo letingentiwa kugwema kubulawa kwetindlovu.

Sibonelo: (kuncipha kwetindlovu/kuncipha kwetivakashi/kuncipha kwematfuba emsebenti njll).
(Naleminye imibono yebahlolwa).

[50]

- **BONA IRUBHRIKI YEKUMAKA INDZABA SIGABA A.**

SAMBA SESIGABA A: 50

SIGABA B: EMATHEKSTHI EMIBHALOMBIKO LEMIDZANA**UMBUTO 2****2.1 INCWADZI YEBUNGANI****SAKHIWO SENCWADZI YEBUNGANI**

- Ayibe nesingeniso, umtimba nesiphetho.
- Ayibe nelikheli linye lemhlolwa ngasesandleni sekudla.
- Akweciwe umugca.
- Akube nesibingelelo lesihambisana neluhlobo lwencwadzi ngasesandleni sesancele.
- Akweciwe umugca.
- Akube nemapharagrafu.
Sibonelo: (kuvusela umngani/kumletsela umsebenti/kumatisa ngaloko bekufundvwa esikolweni/kumphatsela lokutsite/kuvelana naye njll).
- Akweciwe umugca kube nesivaleliso lesifanele (ligama lemhlolwa lelingenasibongo) ekugcineni kwencwadzi, ngasesandleni sesancele.

LOKUCUKETFWE YINCWADZI

- Kuphawula ngekulimala kwemngani.
- Ayivete kukhombisa kuvelana naye nekumkhutsata. Sibonelo: (kwelulama ngekushesha/kususa lokukuvelele ungakubeki engcondvweni/kucolela lokulimatile njll).
(Naleminye imibono yebahlolwa).

[30]**2.2 I-AJENDA NEMAMINITHI EMHLANGANO****I-ajenda**

Akubhalwe ngaloku lokulandzelako:

- Ayibe nesingeniso, umtimba nesiphetho.
- Ayifake ekhatsi lusuku, indzawo, nesikhatsi lekwhlanganwa ngaso.
- Akuvele ligama lemhlango. Sibonelo: Umhlango webantfu labasha.
- Akuvele kuvulwa kwemhlango.
- Akuvele emavi asihlalo.
- Akuvele emalunga lakhona nalangekho.
- Akuvele kufundvwa kwemaminithi ladlulile.
- Akuvele lokuvuka emaminithini.
- Akuvele umsebenti welusuku. Sibonelo: kugcekezwa kwemiti, kulimala kwebantfu, kubulawa kwebantfu, tikhatsi lekugcekezwa ngato, kudlwengulwa kwebantfu nakugcekezwa njll.
- Akuvele lokunye lokutawukhulunywa ngako nangabe kukhona.
- Akuvele lusuku lwemhlango lotako.
- Akuvele kusalwa kwemhlango.

Emaminithi emhlangano

- Emaminithi akabhalwe ngesikhatsi lesengca nangelulwimi loluhlelekile.
- Emaminithi akasuselwe ku-ajenda.
- Akavete tonkhe tihlokwana letiku-ajenda.
- Umhlolewa akanabe ngasinye ngasinye kuletihloko.

[30]**2.3 INKHULUMOMPHENDVULWANO/INKHULUMISWANO****SAKHIWO SENKHULUMISWANO**

- Ayibe nesingeniso, umtimba nesiphetho.
- Emagama alabakhulumisanako akabhalwe ngasesandleni sesancele, alandzelwe yikhloni.
- Bangabofakwa bokhulumile emavini etikhulumi.
- Emagama lamele lokwentekako, akafakwe kumabhrakhethi/tibaya. Sib. (bahleke/bashaye litafula/baphume njll).
- Sebentisa umugca lomusha kukhombisa kutsi sekukhuluma lesinye sikhulumi.

LOKUCUKETFWE**YINKHULUMOMPHENDVULWANO/YINKHULUMISWANO**

- Emagama ebafundzi lababili labakhulumako.
- Emaphuzu etindlela letitawulandzelwa nakulungiselelwa luhlolo. Sibonelo: (kuvala bomakhalekhikhini nakufundvwa/kufundzela endzaweni lenganamsindvo/kucala ngesikhatsi lesibekiwe/kufundza tifundvo ngekulingana njll).
- Emaphuzu lesekelo imibono yalokhulumako. Sibonelo: (tikhatsi tekucala kufundza/tekudla/indzawo lebatawufundzela kuyo/kuvumelana ngemibono/kutsatfwa kwemanotsi njll).
- Tikhulumi tingagudluki esihlokweni.
- Umoya nerejista yetiphakamiso kube ngulemukelekile, lengenaludlame nenhlamba.

[30]**2.4 UMLANDVOMUFI**

Akubhalwe lamaphuzu lalandzelako:

- Awube nesingeniso, umtimba nesiphetho.
- Ligama nesibongo saloshonile.
- Lapho bekahlala khona.
- Umnyaka, lusuku lwekutsalwa nelekushona.
- Indzawo lashonele kuyo.
- Kugula nekushona kwakhe.
- Temfundvo.
- Temsebenti.
- Labashiye emhlabeni.
- Akuvele sinanatelo.

[30]

- **BONA IRUBHRIKI YEKUMAKA UMBHALOMBIKO LOMUDZE SIGABA B.**

SAMBA SESIGABA B: 30

SIGABA C: EMATHEKSTHI LAMAFISHA EMIBHALOMBIKO/LATICUKATSILWATI**UMBUTO 3****3.1 SIKHANGISI**

Lokubalulekile ngesikhangisi.

- Asihehe (Akusetjentiswe simo lesitakwenta sikhangisi sidvonse emehlo sibuye sikhumbuleke).
- Asigcame.
- Akusetjentiswe lulwimi loluhhungako.
- Akuvetwe injongo netetsamelilwati.
- Akusetjentiswe emasu ekukhangisa. Sibonelo: (kusebentisa ticubulo netilogeni/tihloko letidvonsa emehlo/kuchaza umkhicito ngalokufisha/buhle bemkhicito njll).
- Akuvele ligama lalokhangisako/inkampani lekhangisako.
- Sikuphi nendzawo? Kutsintfwana njani njll?

[20]**3.2 IDAYARI**

Lokubalulekile ngedayari:

- Ayibhalwe ngesikhatsi lesengca.
- Akuvele inyanga, tinsuku lokubhalwe ngato neminingwane yaloku lebekwentiwa. Sibonelo: (kuya elwandle/kubona lidolobha/kuya eShakamarine/kutsenga njll).

[20]**3.3 TICONDZISO**

Ticondziso atikhombise lokulandzelako:

- Akuvele ticondziso letilandzelwako nawusendlini yemtapotincwadzi. Sibonelo: (Kubingelela/kugeza tandla/kungabangi umsindvo/kucima makhalekhikhini/kubuyisela incwadzi eshelufini/kungebi tincwadzi/kubhalisa tonkhe tincwadzi lophuma nato njll).

[20]

- **BONA IRUBHRIKI YEKUMAKA UMBHALOMBIKO LOMFISHA SIGABA C.**

SAMBA SESIGABA C: 20
SAMBA SAKO KONKHE: 100

CAPHELA:

- Sebentisa irubhriki njalo nawumaka indzaba (Liphepha le-3, SIGABA A).
- Emamaki lasukela ku-0–50 ehlukaniwe ngemazinga lasihlanu-(5) etinchazelo temakhono, (Emalengiso, Licophelo lelisetulu, Lokwenetisako, Lokusacatfuta naLokungaphumelelisi).
- Kuletimphawu taLokucuketfwe, Lulwimi neSitayela, letinchazelo temakhono letisihlanu tehlukeniswe ngekwelizinga lelisetulu ngalokubabatekako nelizinga lelisetulu ngalokungababateki, ngekweluhluka kwemamaki netinchazelo temakhono.
- Sakhiwo sona asitsintseki ngalokwehlukaniwa kwelizinga lelisetulu ngalokubabatekako nelinelizinga lelisetulu ngalokungababateki.

IRUBHRIKI YEKUHLOLA INDZABA YELULWIMI LWEKUCALA LWEKWENGETA [50 EMAMAKI]

Timphawu		Emalengiso	Licophelo lelisetulu	Lokwenetisako	Lokusilele	Lokungaphumelelisi
LOKUCUKETFWE NEKUHLELA (Imphendvulo nemibono) Kuhleleka kwemibono nakulungiselelwa kubhala. Kucikelelwa kwenhloso, tetsamelilwati nesimongcondvo.	Lizinga lelisetulu ngalokubabatekako	28–30	22–24	16–18	10–12	4–6
		-Imphendvulo lengemalengiso lababateka ngetulu kwalokulindzelekile. -Imibono ivutsiwe, inekuhlakanipha, lokukhombisa kucabanga lokujulile. -Kuhleleka kungemalengiso lababatekako, kubumbene nesingeniso, umtimba kanye nesiphetho.	-Imphendvulo lesecophelweni lelisetulu ngalokubabatekako. -Imibono ivutsiwe, iyaheha ihambisana nesihloko ngalokuphelele. -Kuhleleka kusecophelweni lelisetulu kakhulu, lokubumbene nesingeniso, umtimba nesiphetho.	-Imphendvulo leyenetisako. -Imibono ibumbene futsi ikholweka ngalokwenetisako. -Kuhleleka kubumbene nesingeniso, umtimba nesiphetho ngalokwenetisako.	-Imphendvulo lengakabumbani. -Imibono ayikacaci kantsi futsi akusiyo yekuticambela. -Buncane bufakazi bekuhleleka nekubumbana.	-Yonkhe imphendvulo iyanhlanhlatsa. -Imibono ihlangahlangene futsi iyadidana, ayikacondzi ngco. -Kunekuphindzaphindza lokungevakali. -Akukho kuhleleka nekubumbana.
30 EMAMAKI	Lizinga lelisetulu ngalokungababateki	25–27	19–21	13–15	7–9	0–3
		-Imphendvulo lengemalengiso kodvwa ingenato timphawu tekubabateka. -Imibono ivutsiwe futsi ihlakaniphile. -Kuhleleka lokungemalengiso, kubumbene nesingeniso, umtimba nesiphetho.	-Imphendvulo lesecophelweni lelisetulu. -Imibono iyaheha, ihambisana nesihloko. -Kuhleleka lokusecophelweni lelisetulu lokubumbene nesingeniso, umtimba nesiphetho.	-Imphendvulo leyenetisako kodvwa kukhona lokungevakali kahle. -Imibono ibumbene, iyakholweka. -Kukhona kuhleleka lokutsite kanye nekubumbana nesingeniso, umtimba nesiphetho.	-Imphendvulo legcwele kunhlanhlatsa. -Imibono ayihlangani, iyadidana. -Abukho bufakazi bekuhleleka nekubumbana.	-Awukho namncane umzamo wekuphendvula ngesihloko. -Yonkhe imphendvulo iyanhlanhlatsa, ayemukeleki. -Akuvakali, kuhlanguhlangene.

IRUBHRIKI YEKUHLOLA INDZABA YELULWIMI LWEKUCALA LWEKWENGETA [50 EMAMAKI] (continued)

Timphawu		Emalengiso	Licophelo lelisetulu	Lokwenetisako	Lokusilele	Lokungaphumelelisi
LULWIMI, SITAYELA NEKUHLUNGA KWEMAPHUTSA Kuhambelana kwemoya irejista, sitayela, silulumagama nenhloso nesimongcondvo. Kusetjentiswa kwelulwimi, timphawu tekufundza nekubhala, luhlelo, sipelingi. (lupelomagama)	Lizinga lelisetulu ngalokubabatekako	14–15 -Umoya, irejista, sitayela nesilulumagama kuhambelana nenhloso, tetsamelilwati nesimongcondvo ngemalengiso lababatekako. -Lulwimi lolunekutetsemba, lolugculisako nalolunemba ngemalengiso lababatekako. -Emasu ebugagu belulwimi asetjentiswe ngemphumelelo lenkhulu kuveta umoya nekuheha kwemphendvulo. -Esikhatsini lesinyenti kakhulu emaphutsa eluhlelo nesipelingi kute. -Kunekuticambela lokungemalengiso lasetulu kakhulu.	11–12 -Umoya, irejista, sitayela nesilulumagama kuhambelana nenhloso, tetsamelilwati nesimongcondvo ngelicophelo lelisetulu. -Lulwimi lusecophelweni lelisetulu kantsi nemoya uyemukeleka emphendvulweni yonkhe. -Emaphutsa eluhlelo nesipelingi akasimanyenti. -Kuticambela lokusecophelweni lelisetulu.	8–9 -Umoya, irejista, sitayela nesilulumagama kuhambelana nenhloso, tetsamelilwati nesimongcondvo ngalokwenetisako. -Lulwimi lusetjentiswe ngalokwenetisako kwetfula lokushiwo embhalweni. -Umoya uyenetisa. -Emasu ebugagu belulwimi asetjentisiwe kunotsisa lokucuketfwe.	5–6 -Umoya, irejista, sitayela nesilulumagama akuhambelani nenhloso, tetsamelilwati nesimongcondvo. -Kusetjentiswa kwelulwimi kusacatfuta. -Umoya nekukhetseka kwemagama akwemukeleki. -Silulumagama sincane kakhulu.	0–3 -Lulwimi aluvakali. -Umoya, irejista, sitayela nesilulumagama akuhambelani nakancane nenhloso, tetsamelilwati nesimongcondvo. -Silulumagama sincane ngendlela yekutsi lokubhaliwe akungalandzeleki.
		15 EMAMAKI	Lizinga lelisetulu ngalokungababateki	13 -Lulwimi lusetjentiswe ngemalengiso nangalokuveta umoya lokhutsatako ngemphumelelo -Esikhatsini lesinyenti emaphutsa eluhlelo nesipelingi awekho -Kuticambela kungemalengiso	10 -Lulwimi lusetjentiswe ngemphumelelo lesecopheweni lelisetulu. -Umoya uyemukeleka futsi uneligalelo lelemukelekile. -Emaphutsa eluhlelo nesipelingi ambalwa. -Icambeke kahle.	7 -Lulwimi lusetjentiswe ngalokwenetisako kodwa ngalokungafani embhalweni wonkhe. -Imvamisa umoya wemukelekile, emasu ebugagu belulwimi asetjentiswe kancane.

I IRUBHRIKI YEKUHLOLA INDZABA YELULWIMI LWEKUCALA LWEKWENGETA [50 EMAMAKI] (continued)

Timpawu	Emalengiso	Licophelo lelisetulu	Lokwenetisako	Lokusilele	Lokungaphumelelisi
SAKHIWO	5	4	3	2	0–1
Timpawu tetheksthi, Kutfutukiswa kwetindzima nekwakhiwa kwemisho.	-Sihloko sitfutukiswe ngemalengiso. -Imininingwane yetfulwe ngemalengiso. -Imisho, netindzima kwakheke ngemalengiso lababatekako.	-Imininingwane itfutukiswe ngalokuhlekile. -Kunekumbana. -Imisho, netindzima kuhlekile futsi kutinhlobonhlobo.	-Imininingwane ihambisana nesihloko. -Imisho netindzima kwakheke kahle Indzaba iyevakala.	-Lamanye emaphuzu emukelekile. -Imisho netindzima kunemaphutsa. -Indzaba iyevakala noko.	-Emaphuzu ladzingekile asilele. -Imisho netindzima kunemaphutsa. -Indzaba ayinamcondvo.
5 EMAMAKI					
KWEHLUKA KWEMAMAKI	43–50	33–40	23–30	13–20	0–10

• **SEBENTISA IRUBHRIKI NJALO NAWUMAKA UMBHALOMBIKO LOMUDZE SIGABA B.**

• **IRUBHRIKI YEKUHLOLA ITHEKSTHI YEMBALOMBIKO LOMUDZE WELULWIMI LWEKUCALA LWEKWENGETA [30 EMAMAKI]**

Timpawu	Emalengiso	Licophelo lelisetulu	Lokwenetisako	Lokusilele	Lokungaphumelelisi
<p>LOKUCUKETFWE, KUHLELA NESAKHIWO</p> <p>Imphendvulo nemibono Kuhleleka kwemibono nakulungiselelwa kubhala Inhloso, tetsamelilwati, timpawu/timiso, nesimongcondvo.</p> <p>18 EMAMAKI</p>	<p>15–18</p> <p>-Imphendvulo lengemalengiso lababatekako. -Imibono ivutsiwe, inekuhlakanipha, lokukhombisa kucabanga lokujulile. -Lwati lolungemalengiso lwetimpawu teluhlobo lwetheksthi lebhawako. -Umbhalo ucondze ngco. -Lokucuketfwe kunemibono lebumbene ngemalengiso. -Yonkhe imininingwane icaciswe ngemalengiso kantsi futsi yesekela sihloko. -Sakhiwo lesifanele lesingemalengiso nalesingenamaphutsa.</p>	<p>11–14</p> <p>-Imphendvulo lesecophelweni lelisetulu lekhombisa. -Lwati lolusecophelweni lelisetulu lweluhlobo lwetheksthi lebhawako. -Umbhalo ucondze ngco, awutsemeleti. -Lokucuketfwe kunemibono lebumbene ngelicophelo lelisetulu. -Imininingwane yetfulwe ngelicophelo lelisetulu kantsi yonkhe yesekela sihloko. -Sakhiwo lesemukelekako lesinemaphutsa langasho lutfo.</p>	<p>8–10</p> <p>-Imphendvulo leyenetisako, lekhombisa lwati lweluhlobo lwetheksthi lebhawako. -Umbhalo awukacondzi ngco ngalokuphelele, unekutsemeleta lokutsite. -Emaphuzu alokucuketfwe abumbene ngalokwenetisako. -Leminye imininingwane iyasesekela sihloko. -Sakhiwo siyenetisa kodwa sinemaphutsa latsite.</p>	<p>5–7</p> <p>-Imphendvulo lecatfutako lekhombisa lwati loluncane lweluhlobo lwetheksthi lebhawako. -Umbhalo unekutsemeleta lokunyenti. -Kubumbana kwemaphuzu alokucuketfwe kuncane kakhulu. -Imbalwa imininingwane leyesekela sihloko. -Imitsetfo netimiso letibalulekile tesakhiwo setheksthi atikalanzelwa ngalokufanele. -Kunyenti lokubalulekile lokusilele.</p>	<p>0–4</p> <p>-Imphendvulo ayikhombisi nakancane kuba nelwati lwetimpawu teluhlobo lwetheksthi lebhawako. -Inshokutsi iyanhlanhlatsa, igcwele kutsemeleta lokunyenti. -Emaphuzu alokucuketfwe akakabumbani nakancane. -Imbalwa kakhulu imininingwane leyesekela sihloko. -Imitsetfo netimiso tesakhiwo setheksthi letibalulekile atikalanzelwa nakancane.</p>
<p>LULWIMI, SITAYELA NEKUHLUNGWA KWEMAPHUTSA</p> <p>Umoya, irejista, sitayela, inhloso, tetsamelilwati nesimongcondvo Timiso nekusetjentiswa kwelulwimi Kukhetseka kwemagama Timpawu tekufundza nekubhala nesipelingi</p> <p>12 EMAMAKI</p>	<p>10–12</p> <p>-Umoya, irejista, sitayela nesilulumagama kuhambelana ngemalengiso nenhloso, tetsamelilwati nesimongcondvo. -Luhlelo alunamaphutsa kantsi futsi icambeke kahle -Esikhatsini lesinyenti akunamaphutsa.</p>	<p>8–9</p> <p>-Umoya, irejista, sitayela nesilulumagama kuhambelana nenhloso, tetsamelilwati nesimongcondvo ngelicophelo lelisetulu. -Luhlelo luvame kungabi nemaphutsa kantsi futsi umbhalo ucambeke ngelicophelo lelisetulu. -Silulumagama sisecophelweni lelisetulu. -Emaphutsa ambalwa kakhulu.</p>	<p>6–7</p> <p>-Umoya, irejista, sitayela nesilulumagama kuhambelana nenhloso, tetsamelilwati nesimongcondvo ngalokwenetisako -Kunemaphutsa latsite eluhlelo -Silulumagama lesenetisako -Emaphutsa akayiphazamisi inshokutsi</p>	<p>4–5</p> <p>-Umoya, irejista, sitayela nesilulumagama akuhambelani kahle nenhloso, tetsamelilwati nesimongcondvo. -Kunemaphutsa lamanyenti eluhlelo. -Silulumagama sincane kakhulu. -Inshokutsi iyaphazamiseka.</p>	<p>0–3</p> <p>-Umoya, irejista, sitayela nesilulumagama akuhambelani nakancane nenhloso, tetsamelilwati nesimongcondvo. -Kugcwele emaphutsa lamanyenti ladidanako. -Silulumagama asihambisani nakancane nenhloso. -Inshokutsi ihlangahlangene kakhulu.</p>
<p>KWEHLUKA KWEMAMAKI</p>	<p>25–30</p>	<p>19–23</p>	<p>14–17</p>	<p>9–12</p>	<p>0–7</p>

• **SEBENTISA IRUBHRIKI NJALO NAWUMAKA UMBHALOMBIKO LOMFISHA SIGABA C.**

• **IRUBHRIKI YEKUHLOLA ITHEKSTHI YEMBHALOMBIKO LOMFISHA WELULWIMI LWEKUCALA LWEKWENGETA [20 EMAMAKI]**

Timphawu	Emalengiso	Licophelo lelisetulu	Lokwenetisako	Lokusilele	Lokungaphumelelisi
<p>LOKUCUKETFWE, KUHLELA NESAKHIWO</p> <p>Imphendvulo nemibono Kuhleleka kwemibono, Timphawu/Timiso nesimongcondvo.</p> <p>12 EMAMAKI</p>	<p>10–12</p> <p>-Imphendvulo lengemalengiso lababatekako. -Imibono ivutsiwe, inekuhlakanipha, lokukhombisa kucabanga lokujulile. -Lwati lolungemalengiso lwetimpawu teluhlobo lwetheksthi lebhawako. -Umbhalo ucondze ngco. -Lokucuketfwe kunemibono lebungene ngemalengiso. -Yonkhe imininingwane icaciswe ngemalengiso kantsi futsi yesekela sihloko. -Sakhiwo lesifanele lesingemalengiso nalesingenamaphutsa.</p>	<p>8–9</p> <p>-Imphendvulo lesecophelweni lelisetulu lekhombisa. -Lwati lolusecophelweni lelisetulu lweluhlobo lwetheksthi lebhawako. -Umbhalo ucondze ngco, awutsemeleti . -Lokucuketfwe kunemibono lebungene ngelicophelo lelisetulu. -Imininingwane yetfulwe ngelicophelo lelisetulu kantsi yonkhe yesekela sihloko. -Sakhiwo lesemukelekako lesinemaphutsa langasho lutfo.</p>	<p>6–7</p> <p>-Imphendvulo leyenetisako, lekhombisa lwati lweluhlobo lwetheksthi lebhawako. -Umbhalo awukacondzi ngco ngalokuphelele, unekutsemeleta lokutsite. -Emaphuzu alokucuketfwe abumbene ngalokwenetisako. -Leminye imininingwane iyasesekela sihloko. -Sakhiwo siyenetisa kodvwa sinemaphutsa latsite.</p>	<p>4–5</p> <p>-Imphendvulo lecatfutako lekhombisa lwati loluncane lweluhlobo lwetheksthi lebhawako. -Umbhalo unekutsemeleta lokunyenti. -Kubumbana kwemaphuzu alokucuketfwe kuncane kakhulu. -Imbalwa imininingwane leyesekele sihloko. -Imitsetfo netimiso letibalulekile tesakhiwo setheksthi atikalanzelwa ngalokufanele. -Kunyenti lokubalulekile lokusilele.</p>	<p>0–3</p> <p>-Imphendvulo ayikhombisi nakancane kuba nelwati lwetimpawu teluhlobo lwetheksthi lebhawako. -Inshokutsi iyanhlanhlatsa, igcwele kutsemeleta lokunyenti. -Emaphuzu alokucuketfwe akakabumbani nakancane. -Imbalwa kakhulu imininingwane leyesekele sihloko. -Imitsetfo netimiso tesakhiwo setheksthi letibalulekile atikalanzelwa nakancane.</p>
<p>LULWIMI, SITAYELA NEKUHLUNGWA KWEMAPHUTSA</p> <p>Umoya, irejista, sitayela, inhloso, tetsamelilwati nesimongcondvo, Timiso nekusetjentiswa kwelulwimi, Kukhetseka kwemagama, Timphawu tekufundza nekubhala nesipelingi.</p> <p>8 EMAMAKI</p>	<p>7–8</p> <p>-Umoya, irejista, sitayela nesilulumagama kuhambelana ngemalengiso nenhloso, tetsamelilwati nesimongcondvo. -Luhlelo alunamaphutsa kantsi futsi icambeke kahle. -Esikhatsini lesinyenti akunamaphutsa.</p>	<p>5–6</p> <p>-Umoya, irejista, sitayela nesilulumagama kuhambelana nenhloso, tetsamelilwati nesimongcondvo ngelicophelo lelisetulu. -Luhlelo luvame kungabi nemaphutsa kantsi futsi umbhalo ucambeke ngelicophelo lelisetulu. -Silulumagama sisecophelweni lelisetulu. -Emaphutsa ambalwa kakhulu.</p>	<p>4</p> <p>-Umoya, irejista, sitayela nesilulumagama kuhambelana nenhloso, tetsamelilwati nesimongcondvo ngalokwenetisako -Kunemaphutsa latsite eluhlelo -Silulumagama lesenetisako -Emaphutsa akayiphazamisi inshokutsi</p>	<p>3</p> <p>-Umoya, irejista, sitayela nesilulumagama akuhambelani kahle nenhloso, tetsamelilwati nesimongcondvo. -Kunemaphutsa lamanyenti eluhlelo. -Silulumagama sincane kakhulu. -Inshokutsi iyaphazamiseka.</p>	<p>0–2</p> <p>-Umoya, irejista, sitayela nesilulumagama akuhambelani nakancane nenhloso, tetsamelilwati nesimongcondvo. -Kugcwele emaphutsa lamanyenti ladidanako. -Silulumagama asihambisani nakancane nenhloso. -Inshokutsi ihlangahlangene kakhulu.</p>
<p>KWEHLUKA KWEMAMAKI</p>	<p>17–20</p>	<p>13–15</p>	<p>10–11</p>	<p>7–8</p>	<p>0–5</p>

SAMBA SAKO KONKHE: 100